

Chátrající JZD: pomníky socialismu zachraňují nápady architektů

VÍTĚZÍ VEGETACE. Kozlanské JZD se nachází přímo v centru vesnice. Přes hustý divoký porost nejsou zdi rozpadajícího se stavení skoro ani vidět. „Bývalé zemědělské družstvo se rekonstrukcí dostalo do rukou soukromníka. K pronájmu využívá jen zadní část stavby. Její stav je dlouhodobě stejný a nejspíš se na tom nic v dohledné době měnit nebude,“ řekl starosta Kozlan Karel Pospíšil. Foto: Deník/Adam Hrbáč

DOMOV DŮCHODCŮ. Neobvyklou cestou se vydali ve Vranovicích na Brněnsku. Tamní ruiny zemědělského areálu přeměnili na domov pro důchodce. „Postavit zcela nový by bylo asi i levnější. Občas je ale důležitější zachovat charakter místa,“ tvrdí jedna z autorek projektu, architektka Leona Tupá. Foto: Deník/Drahomír Stulří

Architektka **Leona Tupá** se svými kolegy přetvořila opuštěný zemědělský areál ve Vranovicích na Brněnsku na domov důchodců. O přestavbě říká:

Zachovat historické klenby bylo nejnáročnější

ALŽBĚTA NEČASOVÁ

Brno – Nedostatek peněz, bortící se zdi i černé skládky. To je jen několik z řady problémů, se kterými se architektka Leona Tupá setkala při přeměně bývalého zemědělského družstva na domov důchodců ve Vranovicích na Brněnsku. V komplexu za padesát milionů korun teď žije devadesát starších lidí. „Přestavět pomník socialismu na příjemné a útulné prostředí je velmi obtížné,“ tvrdí odbornice ze Slavkova u Brna. Její unikátní projekt uspěl v soutěži Stavba roku 2014.

Je rekonstrukce JZD náročnější než stavět na zelené louce?

Záleží na stavu opravované

budovy, především z hlediska statiky. Navíc při rekonstrukci narazíte na spoustu komplikací, kvůli kterým je nutné dělat nepříjemné kompromisy. To se u novostavby nestane.

Brala jste nabídku na rekonstrukci bývalého JZD jako výzvu?

Rozhodně. Tyto původně zemědělské, dnes většinou opuštěné objekty jsou na našem venkově spíš pro ostudu. Udělat z nich sklad není až tak těžké. Přestavět pomník socialismu na příjemné a útulné prostředí je obtížnější. Myslím, že ve Vranovicích se to povedlo. Pomohl tomu i nový park, který vznikl ve stejné lokalitě.

Které problémy jste musela řešit?

Leona Tupá.

Foto: Dagmar Sedláčková Humpolíková

Bývalé družstvo bylo v neutěšeném stavu. Na několika místech se nacházely i černé skládky. Opravy tak byly časově náročné, protože jsme museli areál nejdřív vyčistit. Projekt vznikl už v roce 2008. Na takovou opravu se ale těžko shánějí peníze. Starosta Vranovic dlouho žádal o různé do-

tace, ale neúspěšně. Nakonec se rozhodl, že domov pro důchodce postaví i bez dotací.

Co ze zmodernizované budově zůstalo z bývalého družstva?

Chtěli jsme zachovat především uliční část družstevních budov, ve kterých byly nádherné historické klenby. To bylo nejnáročnější. Kvůli špatné statické stavbě museli vyztužit celý dům. V takových případech často hrozí i zřícení stavby. Ve vnitřní části komplexu budov jsme všechno stavěli znovu. Zachránit se nadalo bohužel nic. Původní stavby ne splňovaly bezpečnostní ani hygienické požadavky.

Je proměna bývalého družstva

v dům pro důchodce rarita?

To si nemyslím, ale častěji najdeme pozůstatky družstev, které majitelé přemění na agro-turistická centra a snaží se tak přitáhnout návštěvníky. Taková rekonstrukce je méně náročná než vranovická.

Za přestavbu jste se svými kolegy dostali ocenění Stavba roku 2014 Státního fondu bydlení...

Je to hezká cena, protože hodnotí práci architekta, který byl od počátku limitovaný dispozicemi původní stavby. A v nesnadné situaci si dokázal poradit.

Přibude podobných projektů?

Dokážu si představit přestavbu na byty pro mladé.

historie jz

- ✓ Jednotná zemědělská organizace vznikala v Československu v roce 1948. Rolníci do ní vstupovali dobrovolně. V těchto letech se stala kolektivizace.
- ✓ Sedláci se většinou vzdali své půdy a zůstali v městech. Účelem bylo co nejvíce využít půdu na zemědělských kolchozích.
- ✓ Vznik JZD s sebou přinesl i sociální problémy. Organizace a chemizace a chemizace, například korozivní látky.
- ✓ Po sametové revoluci v roce 1989 zůstala původní družstevní organizace v existenci. Jejich přežití záviselo na dotacích do zemědělství od devadesátých let.